

Vrijheid heeft een ziel nodig

Remco Evenepoel vertelde onlangs hoe geloof en zingeving hem terug op het juiste spoor brachten na een moeilijke periode. Niet de prestaties, het succes of de verwachtingen trokken hem erdoor, maar een dieper anker: betekenis, houvast.

Zijn verhaal staat niet op zich. Meer mensen zoeken vandaag naar iets dat de vrijheid die ze hebben, kan verbinden met richting. In dat zoeken zit een belangrijke les — ook voor liberalen.

Na de val van de Berlijnse Muur leek de liberale droom werkelijkheid: grenzen vielen weg, vrije handel groeide, armoede daalde. We bepaalden zelf hoe we leefden, werkten en liefhadden. Religie raakte ontvoegd, democratieën werden sterker, sociale media gaven iedereen een stem. Het tijdperk van de ontvoogding bracht ongekende welvaart en keuzevrijheid.

Maar in dat succes schuilt ook het probleem. Sommige liberalen geloofden dat mensen, eenmaal bevrijd van oude structuren, vanzelf gelukkig en sterk zouden worden. Alsof het individu geen gemeenschap nodig had. Dat bleek een vergissing. De mens is geen eiland, maar een sociaal, kwetsbaar wezen.

In onze drang naar autonomie vergaten we dat vrijheid wortels nodig heeft. Een samenleving waarin iedereen enkel zijn eigen pad volgt, valt uiteen in fragmentatie, wantrouwen en regeldrift. Wie waarden deelt, heeft minder wetten nodig. Wie dat nalaat, krijgt een stortvloed aan regels in de plaats.

Zeker in diverse samenlevingen groeit de behoefte aan gedeelde fundamenteën. De verscheidenheid aan overtuigingen is groter dan ooit, maar net daardoor is het fundamenteelere gesprek over gedeelde waarden uit beeld geraakt. Intussen kregen individueel belang en het recht om overal tegenin te gaan, absolute voorrang op het algemeen belang. Probeer vandaag maar eens draagvlak te vinden voor het bouwen van een energiecentrale of een gevangenis. Vrijheid evolueerde zo, ongewild, naar egoïsme. En in die leegte zijn extreme stemmen binnengeslopen: politici die mikken op woede en angst, en orde beloven waar het liberalisme slechts vrijblijvendheid lijkt te bieden. Maar het probleem zit dieper: veel mensen voelen zich verloren in een wereld vol keuzevrijheid, maar zonder moreel kompas.

Vandaag wordt vaak gevraagd waar liberalen eigenlijk nog voor staan. Het klassieke antwoord – economisch rechts, ethisch progressief – voldoet allang niet meer. Het raakt niet aan wat écht leeft. Mensen zoeken opnieuw naar verbondenheid, verantwoordelijkheid, betekenis. Het liberalisme moet daarop antwoorden.

Dat betekent: durven erkennen dat vrijheid zonder richting leeg is. Dat een samenleving gedeelde waarden nodig heeft om samen te kunnen functioneren. Dat ook plaats mag zijn voor zingeving – niet opgelegd, niet dogmatisch, maar wél als wezenlijk onderdeel van een samenleving die mensen houvast biedt.

We blijven ons uiteraard verzetten tegen wie mensen wil opsluiten in knellende structuren. Maar het is even naïef om te denken dat de mens niemand meer nodig heeft. Het liberalisme van de toekomst is geen vrijbrief voor vrijblijvendheid, maar een oproep tot verantwoordelijkheid, tegenover jezelf én je gemeenschap.

Lokaal zie je elke dag liberalen die dat al beseffen. Burgemeesters, schepenen en geëngageerde leden die waarden uitdragen, mensen verbinden en gemeenschappen versterken. Maar op nationaal niveau blijven we te vaak steken in oude slogans over “vrijheid blijheid”, terwijl de samenleving snakt naar een diepere richting.

Als het liberalisme relevant wil blijven, moet het opnieuw betekenis bieden. Niet door voor te schrijven wat mensen moeten geloven, maar door opnieuw de **brug te slaan tussen vrijheid en verbondenheid**. Het liberalisme heeft een ziel nodig. En het moment om haar terug te vinden, is nu.

Door Egbert Lachaert, burgemeester en fractieleider Open Vld in het Vlaams Parlement